

TEKST 171: Raymond d'Aguiliers og Radulf af Caen om fundet af Den Hellige Lanse

5 *Antiokia blev indtaget af korsridderhæren d. 3. juni 1098. Men kort efter (den 9. juni) ankom emi-
ren af Mosul, Kerbogha, med en stor muslimsk styrke. De udmattede korsfarere var nu selv under
belejring. En undertallig kristen styrke med under 200 heste tilbage, og uden de nødvendige for-
syninger, skulle forsvare byen. Korsfarerne var ved at opgive håbet, da der skete noget uventet. En
ung mand (i nogle kilder benævnt som Peter eller Peter Bartholomæus) havde i drømme set en
helgenskikkelse, Skt. Andreas, der befalede ham at grave i byens kirke efter Den Hellige Lanse,
som en romersk soldat havde anvendt til at stikke Jesus i siden med under korsfæstelsen. Om fun-
10 det af Den hellige Lanse beretter bl.a. Raymond d'Aguiliers, der var fransk munk og historieskri-
ver. Han deltog i Det Første Korstog som kapellan for en af korstogets ledere, grev Raymond d.4.
af Toulouse (også kaldet greven af St. Gilles). Raymond d'Aguiliers skrev kort efter 1099 et værk
(*Historia Francorum qui ceperunt Iherusalem*) om sine oplevelser. Radulf af Caen (ca. 1079–
1130) var fra Normandiet og drog i 1108 som korsfarer til Det Hellige Land, hvor han sluttede sig
15 til Bohemund af Tarent. Han skrev omkr. 1105 et værk (*Gesta Tancredi in expeditione Hierosoly-
mitana*) om Det 1. Korstog og tiden derefter.*

[Raymond d'Aguiliers:]

20 [Den unge mand fortæller om sit drømmesyn, hvor to mænd viser sig for ham:] Og den ældre sag-
de til mig: "Hvad laver du?" Og jeg var meget bange, fordi jeg vidste, at der ikke var nogen til
stede. Og jeg svarede: "Hvem er du?" Han svarede: "Rejs dig og frygt ikke. Og lyt til det, jeg siger
til dig. Jeg er apostlen Andreas. Sammenkald biskoppen af Puy,¹ greven af St. Gilles² og Peter
Raymond af Hautpoul,³ og sig disse ord til dem: "Hvorfor har biskoppen forsømt at prædike og
25 formane og daglig at pålægge sit folk korset, som han bærer foran dem, for det ville gavne dem
meget." Og han tilføjede: "Kom og jeg vil vise dig vores faders, Jesu Kristi, lanse, som du skal
give til greven. For Gud har givet den til ham fra det øjeblik, han blev født."

Jeg rejste mig derfor og fulgte ham, klædt i intet andet end en skjorte, ind i byen. Og han førte
mig gennem den nordlige port ind i kirken, der var for apostlen Skt. Peter, før saracenerne byg-
30 gede en moské.⁴ Og i kirken var der to lamper, som gav så meget lys, som havde solen oplyst
den. Og han sagde til mig: "Vent her." Og han befalede mig at sidde på en søjle, der var tættest
på stjernerne og som man stiger op ad til alteret fra syd. Men hans ven stod på afstand, foran
alterets trin. Så fremdrog Skt. Andreas, idet han gik under jorden, lansens og gav mig den i mine
hænder. Og han sagde til mig: "Se, lansens, som åbnede Hans [Jesu] side, hvorfra hele verdens
35 frelse er kommet."⁵ Mens jeg holdt den i mine hænder, og græd af glæde, sagde jeg til ham:
"Herre, hvis det er din vilje, vil jeg tage den og give den til greven!" Og han sagde til mig: "Ikke

¹ Biskop Ademar af Puy (eller Adhémar de Monteil) (d. 1098) betegnes som Det 1. Korstogs åndelige leder. Han deltog dog også i både organiseringen, de diplomatiske forhandlinger, i kampene og belejringerne.

² Grev Raymond d.4. af Toulouse (1041-1105) også kaldet greven af St. Gilles. Han var en af korstogets ledere.

³ Pierre-Raimond d'Hautpoul (d.1098), fransk adelsmand

⁴ Tyrkerne havde erobret og plyndret Antiokia i 1085. Cassianus-kirken (kirken for Skt. Peter) blev omdannet til moské og andre kirker ødelagt. Se tekst 128. Andre beretninger går på, at kirken for Skt. Peter under korsfarernes belejring blev omdannet til hestestald af byens emir, Yaghi-Siyan. Om der er tale om den samme kirke, er uklart.

⁵ Se Johannes-evangeliet 19,34-35.

nu, for så vil der ske det, at byen bliver indtaget. Kom med tolv mænd og søg den her, hvorfra jeg fremdrog den og hvor jeg skjuler den." Og han skjulte den. [...]

[Den unge mand går herefter til biskoppen af Puy og greven af St. Gilles og fortæller om sit syn. Raymond d'Aguiliers forsætter beretningen:] Biskoppen mente dog, at det ikke var andet end ord. Men greven troede på det, og han overgav den mand, der havde fortalt dette, til sin kapellan, Raymond,⁶ der skulle bevogte ham. [...] [Raymond d'Aguiliers beretter herefter om en præst, Steffen, der ligeledes har syner angående korsfarerhærens skæbne. Steffen viderebringer en opfordring til hæren om en fem dages overholdelse af Kristi bud.]

10

På dette tidspunkt blev mange ting åbenbaret for os gennem vore brødre, og vi så et fantastisk tegn på himlen. For i løbet af natten stod der over byen en meget stor stjerne, som efter kort tid blev delt i tre dele, der faldt ned i tyrkernes lejr. Vores mænd, der derfor i nogen grad fandt trøst, afventede den femte dag, som præsten [Steffen] havde talt om. Efter de nødvendige forberedelser var foretaget på denne dag, og efter at alle var blevet sendt ud af Skt. Peters kirke, begyndte tolv mænd sammen med den mand, der havde fortalt om lansen, at grave. Blandt de tolv mænd var der desuden biskoppen af Orange, Raymond, grevens kapellan, der har skrevet dette,⁷ greven selv, Pontius af Balazun og Feraldus af Thouars. Og efter at vi havde gravet fra morgen til aften, begyndte nogle at fortvivle med hensyn til at finde lansen. Greven gik, for han skulle bevogte citadellet. Men i stedet for ham og resten, der var trætte af at grave, fik vi andre, der var friske til djærvt at fortsætte arbejdet. Men da den unge mand, der havde talt om lansen, så, at vi var udmattede, afklædte han sig, og efter at have taget sine sko af, steg han iført sin skjorte ned i hullet, mens han inderligt bad os om at bede til Gud om at give os sin lanse til trøst og sejr for sit folk. Omsider havde Herren i sinde gennem sin barmhjertigheds nåde at vise os sin lanse. Og jeg, som har skrevet dette, kyssede den, mens endnu kun spidsen stak op af jorden. Hvor stor glæde og jubel, der da fyldte byen, kan jeg ikke beskrive. Lansen blev fundet den 14. juli.

15

20

25

30

[Radulf af Caen:]

I Antiokia florerede uenigheden. For mens de belejrede blev ramt af hungersnød, fremstod der blandt grev Raymonds folk én Peter Bartholomæus,⁸ behændig i løgne og påfund. Han prædikede om folkets frelse, som var åbenbaret for ham på denne måde:

35

"Den velsignede apostel Andreas viste sig for mig, mens jeg var halvt i søvne og gav mig disse instruktioner: 'Stå op og bekendtgør for de kæmpende, at en kilde til trøst i form af lansen, som åbnede vor Herres side, er faldet ned fra himlen til dem. Den ligger skjult under jorden i Skt. Peters kirke. Du skal tage gulvet op lige her (og han viste stedet). Dér vil du finde våbnet, hvis du graver. Når våbnetes sammenstød truer, så hæv den op mod dine fjender, og I skal sejre ved den.'

40

⁶ Altså Raymond d'Aguiliers selv.

⁷ Altså Raymond d'Aguiliers selv

⁸ Som det fremgår ovenfor benævner Raymond d'Aguiliers blot vedkommende som "den unge mand". Den frankiske krønike, hvis anonyme forfatter ligeledes var til stede, omtaler ham som en pilgrim ved navn Peter.

Da jeg rystet vågende, troede jeg, at jeg var blevet bedraget af en drøm. Jeg fortalte ikke om det, men forblev helt tavs, indtil jeg blev advaret for anden gang. Jeg tilbragte hele dagen og det meste af natten i bøn og faste, idet jeg bad om et tredje besøg fra Gud, hvis de to første havde været fra ham. To gange havde hanen indvarslet daggryet, da søvnen, lige før hanen galede for
5 tredje gang, bandt mine trætte lemmer. Med det samme fandt det tredje besøg sted, endnu mere frygtindgydende og insisterende. "Kom nu, rejs dig op, din dovne mundlamme hund, du forsinker af frelsen, du udsætter af triumfen, du årsag til tab for borgerne og du trøst for fjenden. Du frygtede, da der ikke var noget at frygte – men når der er, så frygter du ikke." Disse trusler og fornærmelser forblev i mit sind, da jeg i min rædsel trak mig ud af både trusler og søvn. Jeg
10 rystede og svedte på skift. En brand brændte min ene side, mens den anden var hård af kulde. Derfor kom jeg for at fortælle jer dette, som jeg har fortalt jer. Men I, fædre og brødre, forsink ikke afdækningen af sandheden i denne sag. For mig resterer der nu kun at vise jer stedet, og for jer at grave."

Da Raymond af Toulouse hørte et rygte om dette, indkaldte han til et møde, og Peter blev hidkaldt til Skt. Peters kirke. Da han blev spurgt om stedet, fortalte han, at det var bag alteret, for
15 således havde han udpønset det, og han rådede dem til at grave. Han stillede sig an, for at vække tiltro. De gravede, men til ingen nytte. Men Peter havde i al hemmelighed medbragt et arabisk spyd, som han havde fundet ved en tilfældighed og beholdt som nyttigt redskab til bedrag. Idet han så, at det var rustent, eroderet, gammelt og anderledes både i udseende og i størrelse
20 end det, vi var vant til, vurderede han, at ved hjælp af dette ville hans påfund vinde tiltro. Da der opstod et bekvemt øjeblik for hans bedrag, tog han derfor sin hakke, sprang ned i hullet og vendte sig om mod hjørnet og sagde: "Grav her. Her ligger det, vi søger. Det er her, det vil komme frem." Slående slag efter slag lod han svigagtigt lansen glide ned fra sig selv, mens han gravede.

Ved lyden af jern, der slog mod jern, spidsede de enfoldige folk ører, og frembringeren af løg-
25 ne tog lansen op og fyldte dem med disse ord: "Se! Se, hvad himlen lovede, jorden bevarede, apostlen afslørede og et angerfuldt folks bønner opnåede." [...]

Folket førte lansen i procession under salmer og sange, mens de overdyngede Peter med gaver
30 og indhyllede ham i guld og fine klæder. Raymond af Toulouse, og dem, som støttede ham, gjorde dette med en bagtanke. Men den rå enfoldighed blandt andre dele af vores folk bevirkede, at disse hengav sig til at give gaver. Før den efterfølgende sejr⁹ blev dette gjort ivrigt, men efter sejren i endnu højere grad, som om triumfen skulle tilskrives den omstændighed, at lansen var blevet båret frem under kampen. For det var den historie, folk rundt om i Provence
35 råbte op om. Derfor blev Raymonds pengekasser fyldt, hans humør højnet og hans hær stolt. Andre blandt lederne begunstigede ham – altså dem, som han havde smigret og slesket for.

Men Bohemund,¹⁰ der ikke var dum, granskede sagen omhyggeligt [og tænkte]: "En eller anden drømmer har viklet folk ind i et spind af forvirring, og han har angivet stedet for graverne, således at han selv kunne hoppe i, grave og finde." Så snart han havde gennemskuet svindel-
40 nummeret, anvendte han begavede formodninger til at afsløre påfundet og ophavsmanden [og sagde:] "Det er en køn historie, at den velsignede Andreas har vist sig for en mand, der, så vidt

⁹ Sejren over det tyrkiske styrker udenfor byens mure, se tekst 172

¹⁰ Bohemund af Tarent (1058-1111), der var en af korstogets ledere, var normannisk fyrste i den syditalienske by Tarent. Søn af hertugen af Apulien og Calabrien. Blev senere hersker af Antiokia.

jeg hører, frekventerer taverner, løber rundt på markedspladserne, elsker alle slags fjas og synes født til at blive hængt ved en korsvej. Den hellige apostel valgte så sandelig en hæderlig person til at åbne himlens hemmeligheder! Lad den griske grev Raymond og hans tåbelige flok blot tildele lansen sejren. Men vi har i Jesu Kristi, vor Herres og Guds navn sejret og vil sejre."

5 Således talte Bohemund, og de, der havde dømmekraft.

J. M. Rosenløv & M. Pihl: *Korstogene – Islams ekspansion og kristen modoffensiv* (2014)

- 10 Raymond d'Aguiliers: *Historia Francorum qui ceperunt Iherusalem*, her efter A. C. Krey, *The First Crusade: The Accounts of Eyewitnesses and Participants*, Princeton (1921), s.176-182. Radulf af Caen: *Gesta Tancredi in expeditione Hierosolymitana*: Her efter E. Hallam (red.): *Chronicles of the Crusades. Eye-Witness Accounts of the Wars Between Christianity and Islam*. London (1989) s.83f.